

Staða mála í heiminum. Hvað er til ráða?

Þing BSRB 22. október 2009
Páll Skúlason

Efnisyfirlit um stöðu mála

1. Hvernig skiljum við samfélagið?
2. Hvað einkennir heiminn?
3. Áhrif hnattvæðing og orsakir kreppunnar
4. Hvert stefnir heimurinn?
5. Nauðsyn hugarfarsbreytingar
6. Hver erum við sjálf?
7. Nýtt gildismat
8. Framtíðarsýn – byggja upp samfélagið
9. Samheldni – umræða – sjálfsmat

Samfélagið sem síðferðilegur veruleiki

- fjölskyldur
- borgaralegt samfélag
- ríkið

Undirstöðustofnanir

- Menntastofnanir – rökvísi menningar og félagslífs: menntun
- Fyrirtæki – rökvísi viðskipta- og efnahagslífs: arðsemi
- Þjóðríki – rökvísi stjórn mála: réttlæti, lýðræði

Hnattvæðing: Þrjú félagsleg kerfi

- Fjölmiðlakerfi – ný heimsmenning hugmynda, siða og tjáningar
- Alþjóðlegt hagkerfi (tækni-vísindi-iðnaður)
- Stjórnkerfi – þjóðríkja og bandalaga þeirra

Áhrif hnattvæðingar

- Rótleysi – við sem áhorfendur: getum við séð heiminn sem heild?
- Öryggisleysi – við sem gerendur: hvernig tryggjum við tilveru okkar?
- Þrá eftir merkingu: einveru, samveru og ævintýrum – við sem ferðalangar: hvert eigum við að fara?

Orsakir kreppunnar

- Alþjóðleg fjármálakreppa
- Íslenskt fjármálakerfi ofvaxið
- Ríkjandi hugmyndir og hugsunarháttur. Ábyrgð skólanna? Illa menntaðir stjórnendur?
- Opinberir aðilar brugðust hlutverki sínu

Íslenska ríkið og hrunið 2008

- Ungt og óþroskað, smátt og veikburða
- Brást hlutverki sínu að gæta öryggis þegna sinna
- Trúnaðarbrestur milli ríkis og þjóðar

Markaðshyggjan

- Öll mannleg samskipti séu viðskipti
- Mestu skipti að eignast peninga
- Sem flest eigi að vera í einkaeign
- Samkeppni sé ávallt af hinu góða

Lestir í lífsstíl og gildismati

- Skeytingarleysi um eiginleg verðmæti
- Afskiptaleysi um hag náungans
- Metorðagirndin lofuð sem dygð
- Taumleysi, ófyrirleitni, blygðunarleysi

Við höfum vanrækt að hugsa

- um samfélagsleg gildi
- um skipan sameiginlegra mála
- um hagsmuni komandi kynslóða

Hvert stefnir?

- Hnattvæðing nýrra valdakerfa?
- Heimsvæðing sammannlegra gilda?

- Myrkar aldir framundan?
- Upplýstar aldir framundan?

Hvað er til ráða?

- Hugarfarsbreyting
- Hugmyndir um sjálf okkur

- Sam-félagið skoðað sem siðferðilegur veruleiki
- Sam-félagsgildi lögð til grundvallar:
 - frelsi, jafnrétti, bræðralag

Hver erum við?

- Við erum hugsandi, sjálfsvitandi verur
 - Alheimur: náttúruöflin, guð eða guðir...?
- Við erum Íslendingar
 - Þjóð: tunga, saga, land
- Við erum sjálfstæðir einstaklingar
 - Veröldin: erlendar tungur, tæknikunnátta, viðskipti

Hvað er að vera hugsandi vera?

- Tengjast veruleikanum

- öðru fólki

- sjálfum sér

- landinu

- Þjóð sinni

- Samfélaginu

- Ríkinu

Hver eru innbyrðis tengsl okkar sem sjálfsvitandi vera?

- hrærist hin sjálfsvitandi vera í eigin hugarheimi án eðlislægra tengsla við aðra?

eða

- er sjálfsvitund hennar í eðli sínu vitund um aðrar manneskjur?

Markaðshyggjan - aftur

- Öll mannleg samskipti séu viðskipti
- Mestu skipti að eignast peninga
- Sem flest eigi að vera í einkaeign
- Samkeppni sé ávallt af hinu góða

Þörf á nýju gildismati

- Rækta mannleg samskipti
- Rækta andleg og siðferðileg gildi
- Læra að eiga hluti saman
- Samstarfsandi

Framtíðarsýn: Ísland

➤ Menning:

- Hvernig komum við Íslendingar fram gagnvart sjálfum okkur, landinu og heiminum?

➤ Efnahagur:

- Á hverju ætlum við að lifa? Ísland framtíðarinnar

➤ Stjórnmal:

- Hvernig ræðum við sameiginleg mál okkar?

Framtíðarsýn: Heimurinn

- Menning:
 - Hvernig þjóðir koma fram hver gagnvart annarri og allar gagnvart jörðinni
- Efnahagur:
 - Sjálfbær þróun?
- Stjórnsmál:
 - Lýðræði?

Siðmenning heimsins – sameiginleg merking

- Allsherjar réttlæti – jöfnuður
- Alþjóðleg vinátta – samvinna
- Persónulegt frelsi – fjölbreytni

Spurningar til okkar

- Hvar og hvernig er fjallað um sameiginleg mál samfélagsins?
- Hvaða öfl stýra umræðu og ákvörðunum um samfélagsmál?
- Hvers konar ríki hæfir okkur?

Samheldni okkar: *Frelsið*

- Skoða hlutina frá sjónarhóli heildarinnar
- Rökræða um markmið og leiðir
- Móta sameiginlegan skilning á “frelsi, jafnrétti, bræðralagi”

Umræða okkar: *Jafnréttið*

- Ræða stjórnarskrána – stjórnlagagæing
- Almenn stjórnámámenntun – skólarnir
- Sjálfstæðir fjölmiðlar sem halda uppi faglegru fræðslu, agaðri umræðu og gagnrýni

Sjálfsmat okkar: *Bræðralagið*

- Raunsætt mat á sjálfum okkur
- Hugarfarsbreyting
- Verða til fyrirmyndar fyrir aðrar þjóðir